

АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі досліджено стан машинобудівної промисловості України та визначено перспективи покращення фінансового стану машинобудівних підприємств

Ключові слова: машинобудування, основні засоби, обсяг промислової продукції

Annotation

The state of machine-building industry of Ukraine is investigated and prospects of improvement of financial condition of machine-building enterprises are determined

Keywords: mechanical engineering, fixed assets, volume of industrial production

Вступ

Машинобудування, незважаючи на суттєве зниження обсягів виробництва продукції в останні десятиліття, відноситься до провідних секторів промисловості України. Воно забезпечує інші галузі економіки, населення країни продукцією промислового призначення (верстати, обладнання, інструменти), засобами транспорту, побутовими товарами (автомобілі, пральні машини, холодильники тощо). Рівень розвитку машинобудування значною мірою визначає загальний стан економіки країни. Саме тому, досить важливим є дослідження стану та визначення перспектив покращення діяльності підприємств машинобудування.

Метою даної роботи є визначення напрямів покращення стану машинобудівної промисловості.

Результати дослідження

На момент розпаду СРСР в Україні вироблялося (% від загальносоюзного показника): 100 % кукурудзозбиральних, бурякозбиральних комбайнів і роторних екскаваторів, 95 % вугільних комбайнів, 36,9 % електродвигунів змінного струму, 50% силових трансформаторів, 40% доменного та сталеплавильного обладнання, 26,3 % сільськогосподарських машин, 29,6 % екскаваторів, 35,8 % телевізорів, 28,6% магнітофонів [1]. Україна була також значним виробником літаків, вантажних вагонів, автобусів, морських суден тощо. За асортиментом продукції, кількістю галузей машинобудування Україна практично не поступалося більшості країн Європи, у т.ч. і розвиненим. У 1990 р. на машинобудування припадало 32,9 % загального виробництва промислової продукції України, 43,1 % промислово-виробничого персоналу та майже 28 % вартості основних виробничих фондів.

Машинобудівний комплекс України охоплює понад 20 спеціалізованих галузей, тобто практично всі галузі машинобудування. Залежно від того, на який ринок орієнтована продукція, що випускається підприємствами машинобудівного комплексу, їх умовно можна об'єднати в п'ять груп [1]:

- інвестиційне (важке) машинобудування – група галузей, розвиток яких визначається інвестиційною активністю металургійного, будівельного, енергетичного і транспортного комплексів;
- тракторне і сільськогосподарське машинобудування – група галузей, розвиток яких залежить від платоспроможності сільгоспвиробників і переробників сільськогосподарської продукції, а також частково від попиту населення
- залізничне машинобудування – спрямоване на задоволення попиту залізничного господарства країни;
- автомобільна промисловість – випуск продукції орієнтований на попит кінцевих споживачів (виробництво легкових автомобілів), а також на потребу підприємств, фірм і виконавчих органів влади (виробництво вантажівок і автобусів)

– електротехніка, приладобудування, верстатобудування – група наукоємних галузей, так званих комплектуючих, що розвиваються услід за потребами всіх інших галузей промисловості, включаючи і саме машинобудування.

У Вінницькій області, в області функціонує понад 100 промислових підприємств, основним видом економічної діяльності яких є машинобудування. В області працюють підприємства верстатобудівної, інструментальної, приладобудівної, автомобільної промисловості, що випускають обладнання для сільського, будівельного та комунального господарства, для легкої та харчової промисловості.

Найвпливовішими підприємствами області є ПрАТ «Могилів-Подільський машзавод», ПрАТ «Барський машинобудівний завод», ПрАТ «Калинівський машзавод», ПрАТ «Маяк», ТОВ ПП ВО «Елна-Сервіс», ТОВ Жмеринське підприємство «Експрес», ТОВ «Вінницький агрегатний завод», Філія «Вінницятрансприлад» ПАТ «Української залізниці», ПрАТ «Ямпільський приладобудівний завод», ДП «Електричні системи».

Вагому частку в машинобудуванні Вінниччини займає виробництво машин та устаткування (49,2%), 14,0% – виробництво транспортних засобів та устаткування, 18,0% складає виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, 18,9% – виробництво електричного устаткування [28].

Майже третина виробництва машин та устаткування складає виробництво машин і обладнання для сільського та лісового господарства, 28,1% – на виробництво машин і устаткування для виготовлення харчових продуктів і напоїв та інших машин спеціального призначення, 24,3% – інших машин і обладнання загального призначення [2].

Важливе місце в машинобудуванні Вінницької області займає сільськогосподарське машинобудування, де підприємства області випускають розпушувачі та культиватори, борони дискові, машини для приготування кормів для тварин, сушарки для оброблення сільськогосподарської продукції, частини до машин сільськогосподарського призначення.

Динаміка обсягу реалізованої промислової продукції наведена на рис. 1, з якого видно, що протягом 2014-2018 рр. спостерігається позитивна динаміка зростання обсягу реалізованої промислової продукції за 2014-2018 рр. по промисловості в цілому та по машинобудуванню.

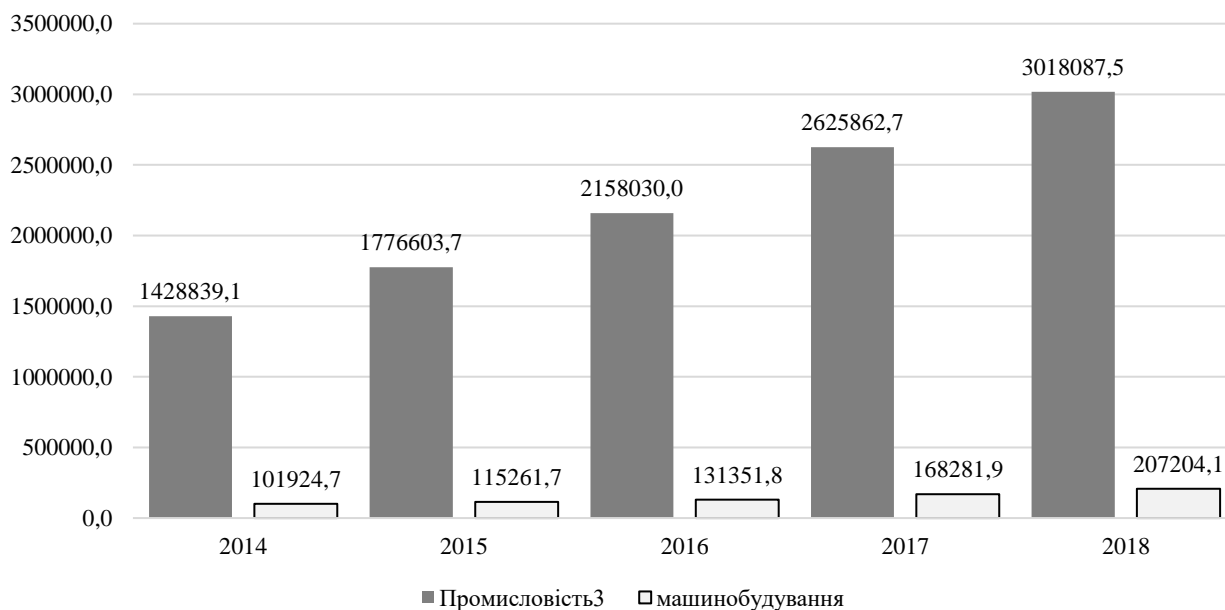

Рисунок 1. Обсяг реалізованої промислової продукції за 2014-2018 рр., млн грн (побудовано за даними [3])

Досить позитивним є те, що динаміка обсягу реалізованої промислової продукції підприємств машинобудування відповідає динаміці обсягу реалізованої промислової продукції по промисловості в цілому. Це свідчить про те, що машинобудування розвивається відповідно за загальних тенденцій розвитку промисловості.

На рис. 2 відображена динаміка питомої ваги обсягу реалізованої промислової продукції підприємств машинобудування в загальному обсязі промисловості. З рис. 2 видно, що питома вага

продукції машинобудування в загальному обсязі промисловості мала нерівномірну динаміку зміни: протягом 2014-2016 рр. спостерігалось стабільне скорочення частки продукції машинобудування в загальному обсязі промислової продукції, а з 2017 р. – спостерігається зростання. Зазначене скорочення спричинене тим, що значна кількість підприємств машинобудування знаходиться на Сході України, а також скороченням імпорту продукції до Російської Федерації.

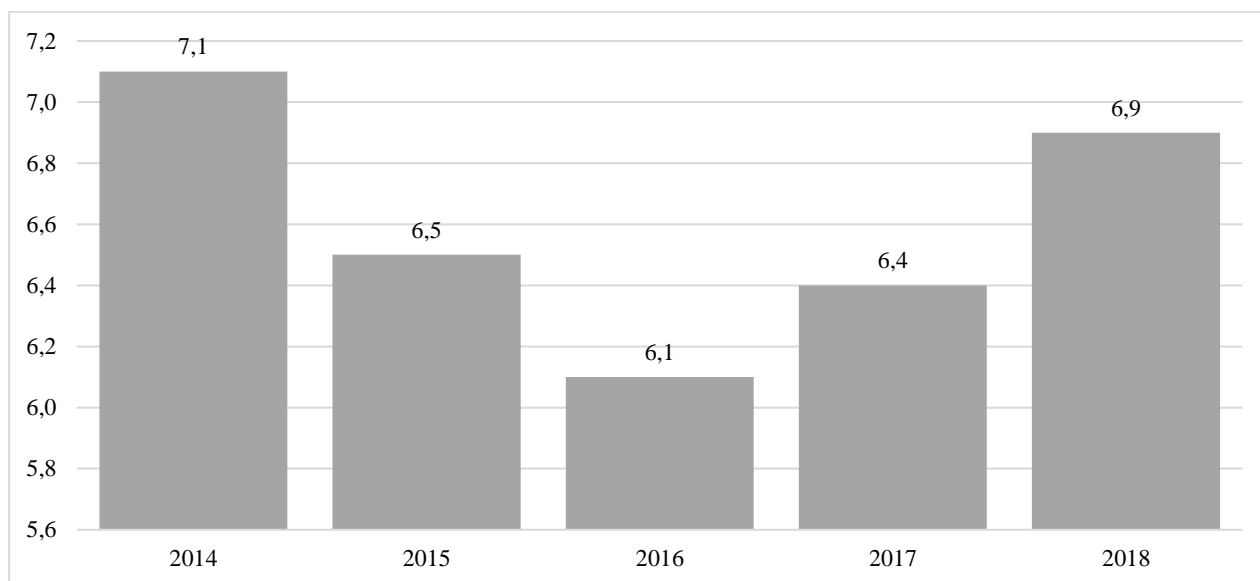

Рис. 2. Частка продукції машинобудування в загальному обсязі промислової продукції, відсотків (побудовано за даними [3])

Для промислово розвинених та індустріальних країн світу в сучасних умовах характерні перенасиченість кваліфікованою робочою силою, технічними засобами, наявним платоспроможним попитом на товари промислового призначення. Як результат, для нарощування виробництва готової продукції немає потреби нарощувати випуск металу, а кількість верстатного парку в світі починає скорочуватись [4].

Серед основних проблем сучасного розвитку машинобудування в Україні слід відзначити [27, 30-32]:

- застарілість основних засобів на підприємствах, що негативно впливає на рівень конкурентоспроможності, якості та собівартості продукції машинобудівної промисловості;
- недостатній рівень платоспроможності товаровиробників, що негативно впливає на фінансово-економічний стан підприємств машинобудування;
- обмежений внутрішній попит на вітчизняну продукцію;
- низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств;
- значна залежність вітчизняних підприємств від постачань вузлів, деталей та комплектуючих виробів з інших країн;
- неефективна політика держави щодо діяльності монополістів і посередників, що призводить до підвищення вартості матеріалів, енергоресурсів

Висновки

На основі аналізу стану машинобудівної промисловості можна визначити такі напрямки покращення фінансового стану підприємств машинобудування:

- поліпшення структури ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств, приведення її у відповідність до вимог часу;
- підвищення інноваційної активності та інвестиційної привабливості;
- розширення асортименту продукції машинобудування;
- необхідність державного стимулювання процесу технічного та технологічного оновлення виробничих фондів; підйом рівня механізації й автоматизації всіх стадій виробничого процесу;
- реконструкція ряду машинобудівних підприємств і закриття нерентабельних і збиткових підприємств.

Отже, для підприємств машинобудування важливо підвищувати рівень фінансової стійкості та залучати інвестиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пігуль Н. Г. Сучасний стан та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України / Пігуль Н. Г., Пігуль Є. І. // Економіка і суспільство. – 2018. – №15. – <http://www.economyandsociety.in.ua>.
2. Секторальна експортна стратегія машинобудування: аналітична довідка [Електронний ресурс]. – Київ, 2018. – 86 с. – Режим доступу: http://ref.org.ua/upload/iblock/d96/Analitical_Report_Machinery_Sector_Ukr_27.11.2018_edit_03.12.2018_VK.doc.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Research on the development of the machine-building industry of Ukraine: state and prospects – multi-authored monograph. – Latvia: “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2017. – 200 p.
5. Кривоконь М. О. Машинобудування України: стан, динаміка та перспективи розвитку з використанням ефективних концепцій антикризового управління / М. О. Кривоконь // Інтелект XXI. – 2016. – № 5. – С. 182 – 186.
6. Коротаєва Ю. Перспективи та проблеми машинобудування / Ю. Коротаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/Sepid/2012_1/12kyvtpm.pdf
7. Єпіфанова, І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія / І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 384 с.

Багінська Наталія Миколаївна – студентка групи МФК-18мі, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.mof14b.baginska@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юрїївна Єпіфанова** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Baginska Nataliya M- Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.mof14b.baginska@gmail.com

Supervisor: **Irina Yu. Yepifanova** - Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia